

7. Sydoruk, O. H., & Khandii, O. O. (2019). Instytutsiine zabezpechennia derzhavnoho rehuliuвання sotsialnoi bezpeky [Institutional support for state regulation of social security]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu*, no. 1(55), pp. 157–163. Available at: <http://jnas.nbu.gov.ua/article/UJRN-0000985985>.
8. Pustovarov, A. I. (2019). Instytutsiine zabezpechennia protsesu tsyfrovoy transformatsii upravlinnia rozvytkom natsionalnoi ekonomiky [Institutional support of the digital transformation process in managing the development of the national economy]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho natsionalnoho universytetu*, no. 24(1), pp. 164–169. Available at: http://www.visnyk-econom.uzhnu.uz.ua/archive/24_1_2019ua/32.pdf.
9. Bohinich, O. (2021). State responsibility to civil society: Some questions of theory. *Pravova derzhava*, no. 32, pp. 73–81. <https://doi.org/10.33663/0869-2491-2021-32-73-81>.
10. Zolotarov, V. F., & Bilosorochka, S. I. (2015). Moralna vidpovidalnist pratsivnykiv orhaniv derzhavnoi vlady [Moral responsibility of civil servants]. *Aspekty pbulichnoho upravlinnia*, vol. 3, no. 3, pp. 84–89. <https://doi.org/10.15421/151524>.

Abstract.

Bondarenko H. Theoretical analysis of the core concepts of institutional support for mutual responsibility between the state and civil society.

The article presents a theoretical analysis of the core concepts related to the institutional support of mutual responsibility between the state and civil society in the field of public administration. The purpose of the study is to identify, systematize, and clarify key definitions that form the terminological foundation for effective interaction between the state and its citizens. Special attention is given to the concepts of “institutional support” and “mutual responsibility,” which require conceptual harmonization. The research methodological framework encompasses methods of comparative analysis, synthesis, systematization, and an interdisciplinary approach. The author examines scholarly sources and existing differences in the interpretation of relevant terms, leading to the development of an integrated definition of institutional support as a system encompassing legal, organizational, procedural, and resource-based components. The study establishes that effective public administration is impossible without a clearly structured institutional foundation capable of ensuring accountability, transparency, and feedback in state–civil society relations. The article outlines four dimensions of state responsibility: legal, political, social, and moral-ethical, emphasizing the multidimensional nature of this concept. The scientific novelty lies in the author’s definition of institutional support for mutual responsibility as a complex system of legal norms, procedures, and social practices designed to realize democratic principles in public governance. The practical significance of the research lies in its applicability to the development of regulatory documents and mechanisms for interaction between state structures and civil society institutions. Future research prospects include the development of applied models of institutional support for mutual responsibility at various levels of public governance (national, regional, and local); the creation of tools for monitoring and evaluating the quality and effectiveness of state–civil society interaction; the identification and mitigation of institutional risks that hinder the implementation of democratic accountability mechanisms; as well as a comparative analysis of international practices in establishing frameworks for responsible and participatory governance.

Keywords: public administration, institutional support, mutual responsibility, civil society.

Стаття надійшла до редакції 28.07.2025 р.

Бібліографічний опис статті:

Бондаренко Г. Г. Теоретичний аналіз основних понять інституційного забезпечення взаємної відповідальності держави та громадянського суспільства. Актуальні проблеми інноваційної економіки та права. 2025. № 4. С. 6–9.

Bondarenko H. Theoretical analysis of the core concepts of institutional support for mutual responsibility between the state and civil society. Actual problems of innovative economy and law. 2025. No. 4, pp. 6–9.

УДК: 341.6:347.7

DOI: <https://doi.org/10.36887/2524-0455-2025-4-2>

МОСКАЛЕНКО Олена Вячеславівна, доктор юридичних наук, професор, декан факультету менеджменту, адміністрування та права, професор кафедри права та європейської інтеграції, Державний біотехнологічний університет, <https://orcid.org/0000-0002-0807-0519>
МИКИТЮК Василь Олександрович, адвокат, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри права та європейської інтеграції, Державний біотехнологічний університет, <http://orcid.org/0000-0002-4744-7403>

ЄВРОПЕЙСЬКІ СТАНДАРТИ СУДОЧИНСТВА ТА ВИКЛИКИ ЩОДО ЇХ РЕАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Москаленко О. В., Микитюк В. О. Європейські стандарти судочинства та виклики щодо їх реалізації в Україні.

У статті досліджуються сутність, змістове наповнення та значення європейських стандартів судочинства, а також виклики, що виникають під час їх виробдження та практичної реалізації в Україні в сучасних умовах, зокрема в умовах воєнного стану. Зазначено, що європейські стандарти судочинства – це сукупність принципів, норм і вимог, закріплених у міжнародно-правових актах Ради Європи та Європейського Союзу, практики Європейського суду з прав людини та Суду ЄС, які визначають фундаментальні засади здійснення правосуддя, охоплюють гарантії права на справедливий судовий розгляд, доступ до правосуддя й обов’язковість виконання судових рішень. Європейські стандарти судочинства мають загальний характер і встановлюють мінімальні вимоги до судового процесу, корелюють з міжнародними принципами правосуддя та сприяють гармонізації національних судових систем. Європейські стандарти судочинства реалізуються через імплементацію в національне законодавство і практику, мають конституційні підстави застосування в Україні та відзначаються адаптивністю до сучасних умов. Окрема увага приділена аналізу проблем, що виникли в українській судовій системі внаслідок повномасштабної збройної агресії РФ. Зазначено, що у надскладних умовах сьогодення українська судова система демонструє здатність до адаптації, впроваджуючи нові організаційно-правові механізми, модернізуючи процедури розгляду справ і активно використовуючи сучасні технології для забезпечення безперервності правосуддя. Такі заходи дозволяють не лише підтримувати функціонування судової влади в умовах воєнного часу, а й наблизити практику українського судочинства до вимог європейських стандартів. Автором обґрунтовується актуальність подальших наукових досліджень у цій сфері для розробки ефективних механізмів адаптації судової системи до сучасних викликів і забезпечення повного дотримання міжнародних стандартів у національній практиці.

Ключові слова: європейські стандарти судочинства, справедливий суд, доступ до правосуддя, незалежність суду, безсторонність суду, верховенство права, воєнний стан.

Постановка проблеми у загальному вигляді.

Європейські стандарти судочинства, що ґрунтуються на положеннях міжнародних договорів, практиці Європейського суду з прав людини та правових актах і рекомендаціях Ради Європи, сьогодні виступають орієнтиром для формування ефективних і демократичних систем правосуддя в державах – членах європейської спільноти. Вони окреслюють ключові принципи функціонування судової влади, спрямовані на забезпечення верховенства права, справедливого судового розгляду та реального захисту прав і свобод людини.

Для України, яка обрала європейський вектор розвитку та перебуває на шляху інтеграції до правового простору Європейського Союзу, питання дотримання й реалізації цих стандартів має особливе значення, але

процес їх практичної реалізації супроводжується численними викликами. Особливо актуальності питання реалізації європейських стандартів судочинства набувають в умовах воєнного стану, коли забезпечення стабільності судової влади та збереження фундаментальних прав людини стає надзвичайно складним завданням. Виклики сьогодення спричиняють додаткові загрози для ефективного функціонування судової системи, водночас стимулюючи пошук нових правових і організаційних механізмів для реалізації європейських стандартів судочинства, збереження довіри до судової влади та утвердження демократичних засад у державі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Аналіз сучасних наукових праць і публікацій дає підстави стверджувати, що питання забезпечення та реалізації

європейських стандартів у сфері судочинства перебуває у центрі уваги наукової спільноти. Ця проблематика розглядається з різних ракурсів – від теоретико-правових аспектів до практичних механізмів запровадження у вітчизняну судову систему. Вагомий науковий доробок у розробленні цієї проблематики належить вітчизняним правознавцям. Зокрема, Ю. Цвіркун у своїх працях зосередив увагу на аналізі європейських стандартів справедливого суду та їх застосуванні при вирішенні публічно-правових спорів. П. А. Рудик досліджував основні міжнародно-правові й європейські стандарти у сфері правосуддя та їх вплив на забезпечення єдності судової практики. А. Л. Паскар присвятила свої наукові розвідки проблемам імплементації європейських стандартів правосуддя. В. П. Шибіко та М. С. Данкевич зосредили свої дослідження на міжнародних стандартах доступу до правосуддя у кримінальному процесі. О. В. Ювчиця приділила увагу міжнародним та європейським стандартам незалежності й безсторонності суду в цивільному судочинстві.

Водночас, незважаючи на вагомий науковий напруження, комплексна проблема реалізації європейських стандартів судочинства в Україні залишається відкритою і потребує подальших досліджень. Це пояснюється низкою об'єктивних чинників. По-перше, триваючий процес судової реформи вимагає постійної адаптації законодавства до міжнародних зобов'язань України та потреб національної правової системи. По-друге, умови воєнного стану створюють безпрецедентні виклики для забезпечення доступу до правосуддя, стабільності діяльності судів та гарантування прав людини. По-третє, динамічні процеси євроінтеграції зумовлюють необхідність посилення узгодженості між українським правом і правом Європейського Союзу, що потребує глибокого наукового осмислення.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою публікації є дослідження сутності та змістового наповнення європейських стандартів судочинства, визначення основних викликів і проблем, які постають у процесі впровадження та практичної реалізації зазначених стандартів в умовах сьогодення в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Перш ніж перейти до детального аналізу проблематики, що становить предмет нашого дослідження, необхідно визначитися зі змістовним наповненням поняття «європейські стандарти судочинства». У науковій літературі відсутній уніфікований підхід до його розуміння, що обумовлює наявність різноманітних трактувань та дискусій серед дослідників. У науковому обігу вживаються такі терміни: «стандарти», «міжнародні стандарти», «європейські стандарти», що свідчить не лише про багатогранність самого явища, а й про складність його системного осмислення в контексті сучасних правових реалій.

Щодо сутності й змісту європейських стандартів судочинства також немає єдиної точки зору. Одні вчені схильні розглядати їх передусім як комплекс принципів і норм, що визначають напрями та межі правозастосовної діяльності судових органів, спрямованої на забезпечення верховенства права та захист прав людини. Досліджуючи європейські стандарти справедливого суду та їх застосування під час вирішення публічно-правових спорів, Ю. Цвіркун визначає їх як «систему правових норм, закріплених міжнародно-правовими актами ЄС, рішеннями ЄСПЛ, Суду ЄС, іншими європейськими судовими органами та рекомендаціями європейських міжнародних організацій, що встановлюють право особи на ефективний засіб правового захисту в національному органі, доступ до суду, справедливий та публічний судовий розгляд, обов'язковість остаточного судового рішення тощо» [1, с. 78].

Інші науковці наголошують, що європейські стандарти знаходять своє відображення у формалізованих нормативних актах – міжнародних договорах, рішеннях Європейського суду з прав людини, рекомендаціях Ради Європи, які закріплюють відповідні принципи та

правила на рівні міжнародно-правових зобов'язань держав. На думку П. А. Рудика, під міжнародними стандартами у сфері правосуддя слід розуміти «установлені міжнародно-правовими актами (документами) певні мінімальні вимоги, закріплені правовими нормами і принципами, котрих зобов'язані дотримуватися у процесі законотворчої діяльності всі держави. А під «європейськими стандартами», на думку дослідника, слід розуміти типові норми і принципи, котрі закріплені в основних документах Європейського Союзу та Ради Європи і котрих мають дотримуватися всі їхні держави-члени. Дотримання таких міжнародних і європейських стандартів судами демократичних країн світу і Європи сприятиме забезпеченню єдності судової практики, чого вимагають міжнародні документи ООН та інституції ЄС і Ради Європи» [2, с. 76].

Окремі науковці підкреслюють практико-орієнтований характер цих стандартів, вказуючи, що їхня реальна цінність полягає у практичному застосуванні в діяльності судів та уніфікації підходів до тлумачення й реалізації правових гарантій. А. Л. Паскар зазначає, що європейські стандарти правосуддя це «передбачені міжнародними нормативно-правовими актами та розроблені прецедентною практикою ЄСПЛ вимоги або моделі, які висуваються до порядку здійснення судочинства, охоплені конвенційними гарантіями та розумінням поняття справедливого судового розгляду і спрямовані на забезпечення ефективного захисту прав та інтересів особи в суді. Імплементація європейських гарантій справедливого судочинства передбачає їх закріплення у національному законодавстві, розроблення та удосконалення діяльності судової системи з їх урахуванням та застосування у практиці судових органів» [3, с. 120–121].

Загалом, у юридичній науковій літературі існує точка зору, що міжнародні стандарти зазвичай належать до категорії «м'якого права» і мають переважно рекомендаційний характер. Це означає, що стандарт є орієнтиром, зразком, який доцільно застосовувати через його розумність і практичну цінність, за допомогою якого забезпечується гармонізація норм національних правових систем у суспільно важливих сферах.

Значення європейських стандартів судочинства для національного законодавства України полягає в тому, що вони слугують своєрідним орієнтиром, становлячи водночас відносно автономну щодо нього систему. Такі норми потребують конкретизації і доповнення з боку норм внутрішньодержавного права, оскільки містять найбільш загальні положення, які в кожній окремій державі мають свою специфіку [4, с. 88].

Аналізуючи вище викладене, можна констатувати, що європейські стандарти судочинства – це сукупність принципів, норм і вимог, закріплених у міжнародно-правових актах Ради Європи та Європейського Союзу, практиці Європейського суду з прав людини та Суду ЄС, які визначають фундаментальні засади здійснення правосуддя, охоплюють гарантії права на справедливий судовий розгляд, доступ до правосуддя й обов'язковість виконання судових рішень. Європейські стандарти судочинства мають загальний характер і встановлюють мінімальні вимоги до судового процесу, корелюють з міжнародними принципами правосуддя та сприяють гармонізації національних судових систем. Вони можуть бути обов'язковими або рекомендаційними, закріплюються на міжнародному рівні у договорах, рішеннях судових органів та документах міжнародних організацій. Реалізуються через імплементацію в національне законодавство і практику, мають конституційні підстави застосування в Україні та відзначаються адаптивністю до сучасних умов.

Базові, універсальні стандарти судочинства закріплені в основоположних документах, які формують фундамент правової держави та регламентують організацію, функції, статус і роль судової влади. На міжнародному рівні такими документами є, зокрема:

Загальна декларація прав людини (1948 р.); Міжнародний пакт про громадянські та політичні права (1966 р.), а також рішення Європейського суду з прав людини, акти Ради Європи та інші документи міжнародних судових і професійних організацій, які встановлюють єдині стандарти функціонування судових систем і гарантують захист прав людини в демократичних державах.

Безсумнівно, що провідним міжнародно-правовим актом, який закріплює фундаментальні стандарти судочинства, виступає Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року (далі – Конвенція). Відповідно до ч. 1 ст. 6 Конвенції, кожен має право на справедливий і публічний розгляд його справи упродовж розумного строку незалежним і безстороннім судом, встановленим законом, який вирішить спір щодо його прав та обов'язків цивільного характеру або встановить обґрунтованість будь-якого висунутого проти нього кримінального обвинувачення. Судове рішення проголошується публічно, але преса і публіка можуть бути не допущені в зал засідань протягом усього судового розгляду або його частини в інтересах моралі, громадського порядку чи національної безпеки в демократичному суспільстві, якщо того вимагають інтереси неповнолітніх або захист приватного життя сторін, або тією мірою, що визнана судом суворо необхідною, коли за особливих обставин публічність розгляду може зашкодити інтересам правосуддя [5].

Варто зазначити, що Конвенція має ключове значення не лише як нормативний орієнтир для держав – членів Ради Європи, але й як обов'язковий для України міжнародний договір, положення якого інтегровані у національну правову систему та підлягають прямому застосуванню судами. Її правові стандарти отримали розвиток і конкретизацію в практиці Європейського суду з прав людини, що забезпечує їхню динамічність та адаптацію до нових викликів у сфері правосуддя. Саме в цьому документі сформульовані базові стандарти судочинства, а саме: забезпечення права на справедливий судовий розгляд; доступ до правосуддя, незалежність та безсторонність суду, розгляд справи упродовж розумного строку, публічність судового процесу та гарантії захисту прав сторін.

Справедливий судовий розгляд постає як один із ключових і фундаментальних стандартів судочинства, що водночас є невід'ємним складником принципу верховенства права. Його наявність визначає якість функціонування усієї судової системи, адже без ефективного та неупередженого судочинства неможливо забезпечити стабільність і дієвість демократичної правової держави. Право на справедливий судовий розгляд розглядається міжнародною спільнотою та національними правовими системами як базове та одне з найважливіших прав людини. Саме воно виступає гарантією реального й ефективного захисту інших прав і свобод. За відсутності реальної можливості звернення до незалежного та неупередженого суду, який розглядає справу у розумні строки та з дотриманням усіх процесуальних гарантій, решта прав втрачають свою практичну цінність і залишаються декларативними.

Загалом термін «справедливий» є багатозначним і непростим у тлумаченні і у правовому контексті означає неупередженість, об'єктивність і врахування інтересів усіх сторін процесу без привілеїв. Він також відображає відповідність моральним і правовим принципам, які є основою правосуддя [6, с. 502].

У своїх наукових працях, присвячених аналізу права на справедливий судовий розгляд у цивільному судочинстві, В. Комаров та Н. Сакара акцентують увагу на тому, що зміст цього права розкривається через низку ключових елементів, а саме: «необтяжений юридичними та економічними перешкодами доступ до судової установи; належну судову процедуру; публічний судовий розгляд; розумний строк судового розгляду; розгляд справи незалежним і безстороннім судом, встановленим законом» [7, с. 13].

Безсумнівно, незалежність та безсторонність суду є тими наріжними каменями, на яких ґрунтується ефективне функціонування судової системи будь-якої держави. Саме тому кожна демократична держава імплементує міжнародні та європейські стандарти незалежності та безсторонності суддів у національне законодавство, що знаходить своє закріплення в основних законах, законах про судову систему, у процесуальному законодавстві держав [8, с. 50].

Ще одним ключовим стандартом справедливого судового розгляду виступає доступ до суду, що означає забезпечення кожній особі реальну можливість звернутися до компетентного та незалежного судового органу для вирішення правового спору чи захисту своїх прав та законних інтересів.

Для України впровадження та реалізація цих стандартів має декілька важливих аспектів. По-перше, вони забезпечують уніфікацію підходів до судочинства та сприяють формуванню єдиних правил здійснення правосуддя на всій території країни. По-друге, дотримання європейських стандартів гарантує громадянам право на справедливий та публічний суд, ефективний захист прав і свобод, а також на рівність усіх перед законом.

На превеликий жаль, з початком повномасштабної збройної агресії проти України виникли значні труднощі у забезпеченні та дотриманні навіть базових стандартів судочинства, що стало серйозним викликом для функціонування судової системи та гарантування прав громадян. Тимчасова окупація окремих територій держави, масштабні руйнування інфраструктури, у тому числі пошкодження та знищення будівель судів, призвели до необхідності зміни територіальної підсудності та перенесення розгляду значної кількості справ до інших регіонів. Це своєю чергою ускладнило доступ громадян до правосуддя, створило додаткове навантаження на суддів та апарати судів, а також поставило під сумнів можливість дотримання процесуальних строків. Особливо гостро постало питання належного повідомлення учасників процесу, зокрема тих осіб, які залишаються на тимчасово окупованих територіях або були змушені виїхати за межі України.

За звичайних умов перед державою постало надзвичайно складне завдання – забезпечити безперервне функціонування системи правосуддя і водночас гарантувати дотримання фундаментальних стандартів судочинства. Це зумовило потребу у виробленні нових організаційно-правових рішень та запровадженні спеціальних процесуальних механізмів, які б відповідали сучасним викликам воєнного часу. Йдеться не лише про технічну чи організаційну перебудову діяльності судів, а й про створення правових інструментів, здатних забезпечити мінімальні європейські стандарти судочинства у надзвичайних умовах. Серед таких завдань – адаптація територіальної підсудності з урахуванням тимчасової окупації окремих регіонів та переміщення судів; розробка нових механізмів повідомлення учасників процесу, включаючи тих, хто перебуває на окупованих територіях чи за кордоном; впровадження цифрових технологій для дистанційної участі у засіданнях. Запровадження дистанційного судочинства та активне його використання стало не лише технічним нововведенням, а й одним із ключових інструментів гарантування права на справедливий судовий розгляд. Дистанційні форми судового провадження забезпечили реальний доступ до правосуддя широким колам громадян та юридичних осіб, зокрема тим, які були змушені залишити місця постійного проживання, перебувають на тимчасово окупованих територіях або проживають за межами України. Таким чином, розвиток та застосування дистанційних механізмів стало важливим елементом адаптації судової системи до викликів воєнного часу та гарантування мінімальних європейських стандартів судочинства.

Отже, незважаючи на значні складнощі, держава змогла визначити та реалізувати певні шляхи

вирішення проблемних аспектів, спрямованих не лише на формальне забезпечення функціонування судової системи, а й на реальне гарантування права кожної особи на справедливий суд, а також на дотримання і впровадження європейських стандартів судочинства навіть у складних умовах воєнного стану.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Аналізуючи зазначене вище, можна констатувати, що для України європейські стандарти судочинства мають особливе значення, оскільки впровадження їхніх положень у національне законодавство забезпечує відповідність судочинства міжнародним зобов'язанням держави, передбаченим Конституцією, законами України та Угодою про асоціацію між Україною та ЄС.

Незважаючи на те, що національне законодавство України значною мірою гармонізоване з міжнародними стандартами та вимогами, повномасштабна збройна агресія російської федерації створила суттєві перешкоди для повноцінної реалізації європейських стандартів судочинства на практиці. Ці надзвичайні обставини виявили низку проблем у функціонуванні

судової системи, зокрема у забезпеченні своєчасного та справедливого розгляду справ, дотриманні процесуальних гарантій і захисті прав учасників судового процесу.

Попри зазначені труднощі, українська судова система демонструє здатність до адаптації, впроваджуючи нові організаційно-правові механізми, модернізуючи процедури розгляду справ і активно використовуючи сучасні технології для забезпечення безперервності правосуддя. Такі заходи дозволяють не лише підтримувати функціонування судової влади в умовах воєнного часу, а й наближати практику українського судочинства до вимог європейських стандартів.

З огляду на зазначене, подальші наукові дослідження в цій сфері набувають особливої актуальності. Вони можуть сприяти виробленню ефективних стратегій адаптації національної судової системи до надзвичайних умов, удосконаленню законодавства та практичних механізмів захисту прав людини, що забезпечить ефективне функціонування судової системи та реалізацію європейських стандартів судочинства навіть у складних сучасних умовах.

Література.

1. Цвіркун Ю. Європейські стандарти справедливого суду та їх застосування під час вирішення публічно-правових спорів. *Актуальні проблеми правознавства*. 2022. № 3 (31)/2022. С. 76-83.
2. Рудик П.А. Основні міжнародно-правові та європейські стандарти у сфері правосуддя та їх вплив на забезпечення єдності судової практики. *Часопис Київського університету права*. 2019. № 4. С. 74-80.
3. Паскар А.Л. Європейські стандарти правосуддя. *Сучасні виклики та актуальні проблеми судової реформи в Україні*: Матеріали V Міжнар. наук.-практ. конф. Чернівці: 2021. 445 с.
4. Шибіко В.П., Данкевич М.С. Міжнародні стандарти доступу до правосуддя у кримінальному процесі. *Вісник кримінального судочинства*. 2020. № 1-2/2020. С. 86-101.
5. Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод: підписана членами Ради Європи від 04.11.1950 р. База даних «Законодавство України». 2021. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.
6. Меленко О.В., Стратій О.В. Право на справедливий суд як елемент принципу верховенства права. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 11/2024. С. 501-504.
7. Комаров В., Сакара Н. Право на справедливий судовий розгляд у цивільному судочинстві: навчальний посібник. Харків: Нац. юрид. акад. України ім. Я. Мудрого, 2007. 42 с.
8. Ювчиця О.В. Міжнародні та європейські стандарти незалежності та безсторонності суду в цивільному судочинстві. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2020. № 2. С. 48-51.

References.

1. Tsvirkun, Yu. (2022). «European standards of a fair trial and how they stand in the face of increasing public law disputes». *Aktual'ni problemy pravoznavstva*. № 3 (31)/2022. pp. 76-83.
2. Rudyk, P.A. (2019). «The main international legal and European standards in the field of justice and their influx into the secure uniformity of judicial practice». *Chasopys Kyiv's'koho universytetu prava*. № 4. pp. 74-80.
3. Paskar, A.L. (2021). «European standards of justice». *Suchasni vyklyky ta aktual'ni problemy sudovoi reformy v Ukraini*. [Yevropejs'ki standarty pravosudivia]. Materialy V Mizhnar. nauk.-prakt. konf. Chernivtsi. Ukraine.
4. Shybiko, V.P., Dankevych, M.S. (2020). «International standards for access to justice in criminal proceedings». *Visnyk kryminal'noho sudochynstva*. № 1-2/2020. pp. 86-101.
5. Konventsiia pro zakhyst prav liudyny i osnovopolozhnykh svobod: pidpysana chlenamy Rady Yevropy vid 04.11.1950 r. Baza danykh «Zakonodavstvo Ukrainy». (2021). [Convention on the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms: signed by the members of the Radio Europe on November 4, 1950. Database "Legislation of Ukraine"]. Available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_004#Text.
6. Melenko, O.V., Stratiy, O.V. (2024). «The right to a fair trial as an element of the principle of the rule of law». *Yurydychnyy naukovyy elektronnyy zhurnal*. № 11/2024. pp. 501-504.
7. Komarov, V., Sakara, N. (2007). *Pravo na spravedylyvyj sudovyj rozghliad u tsyvil'nomu sudochynstvi*. [The right to a fair trial in civil justice]. Nats. iuryd. akad. Ukrainy im. Ya. Mudroho. Kharkiv. Ukraine.
8. Yuvchytisia, O.V. (2020). «International and European standards of independence and impartiality of the court in civil proceedings». *Aktual'ni problemy vitchyznanoi iurysprudentsii*. № 2. pp. 48-51.

Abstract.

Moskalenko O., Mykytyuk V. European justice standards and challenges in their implementation in Ukraine.

The article examines the essence, content, and significance of European standards of justice, as well as the challenges that arise during their implementation and practical application in Ukraine under current conditions, particularly during martial law. It is noted that European standards of judicial proceedings are a set of principles, norms, and requirements enshrined in international legal acts of the Council of Europe and the European Union, the practice of the European Court of Human Rights and the Court of Justice of the European Union, which define the fundamental principles of the administration of justice, covering guarantees of the right to a fair trial, access to justice, and the enforceability of court decisions. European standards of judicial proceedings are general in nature and establish minimum requirements for judicial proceedings, aligning with international principles of justice and contributing to the harmonization of national judicial systems. European standards of judicial proceedings are implemented through their incorporation into national legislation and practice, have constitutional grounds for application in Ukraine, and are notable for their adaptability to modern conditions. Particular attention is paid to analyzing the problems that have arisen in the Ukrainian judicial system because of the full-scale armed aggression of the Russian Federation. It is noted that, in today's highly challenging conditions, the Ukrainian judicial system demonstrates a high capacity for adaptation, introducing new organizational and legal mechanisms, modernizing case review procedures, and actively utilizing modern technologies to ensure the continuity of justice. Such measures not only allow the judiciary to continue functioning in wartime but also bring Ukrainian judicial practice closer to European standards. The author substantiates the need for further scientific research in this area to develop effective mechanisms for adapting the judicial system to modern challenges and ensuring full compliance with international standards in national practice.

Keywords: European standards of justice, fair trial, access to justice, independence of the court, impartiality of the court, rule of law, martial law.

Стаття надійшла до редакції 12.08.2025 р.

Бібліографічний опис статті:

- Москаленко О. В., Микитюк В. О. Європейські стандарти судочинства та виклики щодо їх реалізації в Україні. *Актуальні проблеми інноваційної економіки та права*. 2025. № 4. С. 9-12.
- Moskalenko O., Mykytyuk V. European justice standards and challenges in their implementation in Ukraine. *Actual problems of innovative economy and law*. 2025. No. 4, pp. 9-12.